

تأثیر حسابداری بهای تمام شده بر عملکرد شرکت‌های تولیدی عضو بورس اوراق بهادار تهران

حسین اعتمادی^۱، حسین محمدپور^۲، فاطمه امیری بهمن بیگلو^۳

^۱دانشگاه غیر انتفاعی البرز قزوین / etemadiah162@gmail.com

^۲دانشگاه غیر انتفاعی البرز قزوین / hossein_mohammadpoor@yahoo.com

^۳دانشگاه پیام نور تهران غرب / fatemeh.amiri@yahoo.com

چکیده

هدف از این تحقیق تجزیه و تحلیل تأثیر تغییرات حسابداری بهای تمام شده بر عملکرد شرکت‌های تولیدی عضو بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. داده‌های تحقیق از طریق پرسشنامه که به ۱۱۰ شرکت تولیدی عضو ارسال شده بود جمع‌آوری گردید. برای اندازه‌گیری تأثیرات از مدل حداقل مجذورات جزئی^۱ استفاده شده است. یافته‌ها نشان دهنده وجود ارتباط قوی بین تغییرات حسابداری بهای تمام شده و تغییرات سیستم قیمت‌گذاری است. دلیل این ارتباط نقش پر رنگ بهای تمام شده در تعیین قیمت محصول می‌باشد. نتایج تحلیل نشان دهنده ارتباط مثبت تغییرات حسابداری بهای تمام شده با عملکرد مالی و ارتباط منفی تغییرات سیستم قیمت‌گذاری با عملکرد مالی می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که در هنگام ارزیابی تأثیر تغییرات حسابداری بهای تمام شده بر عملکرد مالی نفوذ غیر مستقیم تغییرات سیستم قیمت‌گذاری را نیز باید حساب کرد. همچنین یافته‌ها نشان دهنده تأثیر عدم اطمینان محیطی به عنوان یک عامل تعدیل کننده باعث افزایش میزان ارتباط تغییرات سیستم قیمت‌گذاری با عملکرد مالی شده است.

واژه‌های کلیدی

تغییرات حسابداری بهای تمام شده، تغییر سیستم قیمت‌گذاری، تأثیر بر عملکرد، عدم اطمینان محیطی، شرکت‌های تولیدی

مقدمه

موضوع تغییر سیستم حسابداری سال‌هاست که مورد توجه مدیران شرکت‌ها می‌باشد. هر تغییری که بتواند باعث بهبود عملکرد شرکت و در نتیجه باعث بهبود سوددهی در بازار رقابتی کنونی شود. محیط کسب و کار پویا، تغییر بی‌امان تکنولوژی، جهانی شدن سازمان‌ها و افزایش سطح رقابت باعث تداوم امر تمرکز بر این موضوع شده است. سیستم‌های جدید برنامه‌ریزی، تکنیک‌های پیشرفته هزینه‌یابی، سیستم‌های کنترل، مکانیسم‌های کارت امتیاز متوازن، و چارچوب مدیریت عملکرد، شهادت کافی برای تغییر چشم‌انداز سیستم‌های حسابداری مدیریت می‌باشند.

با توجه به اینکه سیستم حسابداری بهای تمام شده یکی از مهم‌ترین قسمت سیستم حسابداری مدیریت است به همین دلیل تغییر در سیستم حسابداری بهای تمام شده می‌تواند برای بهبود عملیات به مدیران کمک کند. و در نتیجه بهبود عملکرد مالی در قالب بهبود سودآوری و افزایش فروش، قابل مشاهده خواهد بود. تغییر در سیستم حسابداری بهایایی باعث کاهش هزینه، حذف هزینه‌های اضافی تولید و بهبود استفاده از منابع موجود می‌شود. تغییر در سیستم بهایایی منجر به تغییر بهای تمام شده محصول می‌شود که این خود عامل بسیار مهمی در تعیین قیمت محصول می‌باشد.

تغییرات زیادی در سیستم حسابداری مدیریت^۲ اتفاق افتاده است. این تغییرات می‌توانند بر اثر استدلال برای بهره‌وری، اجبار در انتخاب، یا بر اساس گذشت زمان باشد [۱۰]. با این حال، به عنوان یک نتیجه نهایی انتظار می‌رود که تغییر حسابداری مدیریت منجر به بهبود در عملکرد شرکت شود [۹]. متأسفانه، تغییر حسابداری مدیریت و یا هر گونه تغییر در سیستم اطلاعات^۳ تأثیر مستقیمی بر عملکرد مالی شرکت ندارد. در واقع، شواهد تجربی نتایج متفاوتی را نشان می‌دهند [۷]. در برخی از تحقیقات نشان دهنده‌ی ارتباط مثبت و در برخی نشان دهنده‌ی ارتباط منفی است، دلایل زیادی برای این نتایج متفاوت وجود دارد. اولاً، اثرات مثبت و منفی تغییر حسابداری مدیریت همدیگر را خنثی و باعث ضعیف شدن ارتباط یا از بین رفتن آن می‌شوند. دوماً، شناسایی اثرات تغییر حسابداری مدیریت مشکل است زیرا ممکن است با تغییرات گسترده سیستم مدیریت در ارتباط باشد. سوماً، شناسایی اثرات تغییر حسابداری مدیریت بلافاصله بعد از تغییر سخت است زیرا اثرات آن برای چندین سال عقب می‌ماند [۶]. حسابداری بهای تمام شده^۴ یکی از مهم‌ترین سیستم‌های حسابداری مدیریت^۵ است. انتظار می‌رود که تغییرات حسابداری بهای تمام شده برای بهبود عملیات و تغییر مسیر تصمیمات استراتژیک، به مدیران کمک کند. سپس، عملکرد مالی مربوط به بهبود عملیات در قالب بهبود سودآوری و افزایش فروش قابل مشاهده است [۳].

از تغییرات حسابداری بهای تمام شده انتظار می‌رود باعث بهبود

² Management Accounting Change
³ Information System Change
⁴ Cost accounting
⁵ Management accounting system

¹ Partial Least Squares